

**STATUL DE DREPT VERSUS
STATUL POLIȚIENESC – ASPECTE COMPARATIVE**

**THE RULE OF LAW VERSUS
THE POLICE STATE – COMPARATIVE ASPECTS**

*Ianuș ERHAN, dr., conf. univ., cercetător șt. superior,
Universitatea de Stat din Moldova*

ORCID ID: 0000-0003-4110-8133. E-mail: ianuserhan@yahoo.com

CZU: 342.52:351.74:340.5

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8413942>

***Summary:** The legal status of institutions with police powers in the state of the police, has been and still is a fundamental issue on which the democratic or totalitarian nature of a state depends. The democratic functioning of the state of law cannot be conceived outside a regulatory framework, to coordinate the behavior of individuals according to the established type of behavior in society.*

We know that the Police is the public authority, which implements the policies of the state in the areas of competence entrusted to it, provides state security services, having the primary mission to protect people, respect their rights and freedoms, to enforce the law, achieve the control and prevent crime, maintaining and ensuring public order.

It is known that when the principle of the precedence of law does not prevail in a state, the fundamental human rights and freedoms are not protected at the proper level. When the interests of the state are clearly superior in relation to those of the human and these interests are ensured by methods of coercion applied by repressive bodies, such a state is qualified as a police state, antipode of the state of law, democratic. Therefore, the qualification „police state” has a negative significance, in relation to international standards regarding the state of law, fundamental human rights and freedoms and the principles of humanism, social equity and justice.

The implementation of Police activities, first, is related to their legal framing in the legal construction existing in a state and making them known to the public. Subsequently, the endowment, development, allocation of necessary resources should not be associated with the tendency of creation/development of

the police state, but the most effective implementation of the state's police law. Likewise, capacity building, giving certain levers, even in a repressive aspect, must be linked to the real needs and problems that exist in society.

Keywords: *The rule of law, the Constitution, the police state, society, human rights and freedoms, police, police law*

Astăzi atât societatea, cât și, în particular, fiecare cetățean, au așteptări sporite față de Poliție, ca să-și exercite cât mai eficient și eficace atribuțiile pe care le dețin. Un nivel înalt de securitatea publică, presupune acel efort dedicat și concentrat al forțelor polițienești în vederea realizării atribuțiilor funcționale. Pe de altă parte, întru exercitarea acestor atribuții de multe ori se poate întâmpla ca poliția să facă exces de ele, prin diminuarea sau restricționarea drepturilor și libertăților omului.

Este oare această ingerință motivată din punct de vedere legal și moral sau măsurile întreprinse de către Poliție, în acest sens, sunt caracteristice „statului polițienesc”.

Noțiune de stat polițienesc și stat de drept a fost pentru prima dată utilizată de juristul german Robert von Mohl.¹ Ulterior, juristul francez Raymond Carré de Malberg,² plasa noțiunea de stat polițienesc ca fiind opusă statului de drept.

Dicționarul englez de la Oxford face referință la expresia „stat polițienesc” încă din 1851, când a fost folosită în contextul utilizării unei forțe naționale de poliție pentru a menține ordinea în Imperiul Austriac [1].

În literatura de specialitate și nu doar cea dedicată dreptului, conceptului „stat polițienesc” i-a fost acordată o atenție sporită fiind, mai întotdeauna asociat cu statul totalitar/autoritar. Însă mult mai multe au fost și sunt în continuare demersurile științifice dedicate statului de drept, fiind evident că, este un concept care se află în deplină dezvoltare atât cu caracter teoretic, prin prisma cercetărilor științifice multisectoriale, cât și din punct de vedere aplicativ.

La moment, majoritatea cercetătorilor consideră statul polițienesc, acel stat în care guvernul își exercită puterea într-un mod autoritar și arbitrar, de cele

1 Robert von Mohl (1799 – 1875) a fost jurist german, primul care a introdus noțiunea de stat de drept.

2 Raymond Carré de Malberg (1861–1935) a fost jurist francez și unul dintre cei mai importanți savanți ai dreptului constituțional francez.

mai multe ori prin intermediul polițienești. La rândul lor, locuitorii unui stat polițienesc sunt restrânși în anumite drepturi, cum ar fi libertatea de exprimare, libertatea de mișcare, libertatea de întrunire și pot fi supuși diferitor rele tratamente și constrângeri de către forțelor de poliție sub supravegherea autorităților publice ierarhic superioare, în special, guvern, cât și cu acceptul sau indicația conducerii țării.

Astfel, orice reducere a libertăților cetățenilor, supusă supravegherii și repressiunii de către forțele de poliție este caracteristică pentru statul polițienesc.

În sensul perspectivelor diferite privind echilibrul ideal dintre respectarea drepturilor și libertăților omului, cât și asigurarea ordinii și securității publice nu există o listă determinată și exhaustivă care să caracterizeze statul polițienesc completamente. În ordinea dată de idei, tot mai multe discuții sunt axate pe următoarea axiomă - unde este acea limită dintre statul de drept și statul polițienesc, pot accepta sau chiar și-ar dori cetățenii ca poliția să fie mai exigentă față de anumite categorii de persoane sau situații ce se pot întâmpla în spațiul public (persoane agresive, infractori deosebit de periculoși, diferite revolte, nesupuneri față de lege și autorități) prin restricționarea drepturilor acestora; care ar fi volumul și intensitatea restricțiilor aplicate, dar și suita de metode aplicate.

Iată de ce analiza particularităților ce determină statul de drept, în comparație cu statul polițienesc este atât de actuală.

Profesorul Ion Deleanu citând mai mulți doctrinari identifică următoarele elemente ale statului de drept: semnifică subordonarea statului față de drept (J. Gicquel); este un sistem de organizare în care ansamblul raporturilor sociale și politice sunt subordonate dreptului (J. P. Henry); statul în care puterea e subordonată dreptului, toate manifestările statului fiind legitimate și limitate prin drept (M. J. Redor); statul de drept înseamnă garanții fundamentale libertăților publice, protecția ordinii legilor (J. L. Quermonne); statul de drept implică existența regulilor constituționale care se impun tuturor (G. Duhamel); este statul în măsură să concilieze libertatea și autoritatea (M. Miaille); statul de drept este ordinea juridică ierarhizată și sistematizată (J. Dabin) ș.a. [2, p.114-115].

Sloganul „statul de drept”, „stat democratic” și „stat polițienesc” strâns se intersectează între ele. Un stat de drept nu poate fi perceput fără o înaltă democrație. Cu cât mai înalt este nivelul de democrație în societate, cu atât mai scăzută este necesitatea statului de a aplica constrângerea statală (dreptul de poliție) [3, p.17].

În ordinea dată de idei, nu trebuie de confundat „dreptul de poliție” al statului cu însăși conceptul „statului polițienesc”.

Dreptul de poliție al statului este dreptul suveran al fiecărui stat de a-și apăra existența legală și materială, ordinea publică și privată, proprietatea și drepturile cetățenilor prin acțiuni polițienești, preventive sau punitive [4, p. 7].

Profesorul Ion Guceac determină că: „în România ideea unui drept polițienesc a fost formulată în perioada interbelică, atunci când s-au afirmat normele juridice instituite de Constituția promulgată în 1923. Totodată, a pune în discuție problemele „dreptului polițienesc” într-un stat de drept, care este incompatibil statului polițienesc pare, la prima vedere, un nonsens. O asemenea părere este falsă, în realitate statele cele mai democratice dispun și de organele polițienești cele mai dotate, din punct de vedere tehnic, dar și cu o riguroasă reglementare juridică a activității” [5, p. 105]. Aceasta situație decurge din faptul că poliția „dă măsura gradului de civilizație a unei țări, iar după felul cum aceasta funcționează se poate vedea dacă societatea este plină de virtute sau încercată de vicii, dacă în sânul ei domnește moralitatea sau dimpotrivă” [6, p. 77-78].

De dreptul de poliție, statul se poate folosi atât în scop preventiv, cât și eventual represiv. Sub primul aspect, dreptul de poliție al statului se manifestă ca un drept de pază, de ocrotire, iar sub al doilea aspect ca un drept represiv, de aplicare a constrângerii, inclusiv a celei fizice.

Acest drept este realizat de autoritățile competente, iar dacă ne referim la domeniul ordinii și securității publice, avem în vedere, în primul rând Poliția. Anume prin competențele acestei autorități se deschide întreg spectrul de elemente/componente ce caracterizează dreptul de poliție al statului. În acest sens, legalitatea, ordinea de drept, ordinea publică este realizată în mare parte din prisma dreptului de poliție și anume de către autoritatea publică competentă menționată.

Inițial, noțiunea de poliție avea un sens larg, juridic, desemnând modalitățile de comandă prin care se realizează scopurile societății politice. De aici, și asocierea totală cu noțiunea de stat polițienesc, sau autoritar. Mai târziu, pe măsură ce societățile umane se democratizează, și sunt recunoscute drepturi și libertăți fundamentale ale omului, scopul administrației începe să dobândească alte valențe, ea trebuie să respecte întocmai legea, luând în același timp măsurile necesare, subsecvente legilor, specifice activității de executare, de a stabili în concret măsurile de ordine impuse particularilor.

Totodată, Poliția pe parcursul veacurilor este recunoscută ca principala instituție de drept, menită să asigure ordinea publică, protecția drepturilor și libertăților omului de tentative criminale și alte acte nelegitime, dar care nu trebuie să stea la dispoziția guvernanților, chimerul unor persoane influente sau intereselor de partid [7, p. 82].

Într-un stat de drept, poliția – în calitate de organ specializat al puterii executive, trebuie să asigure ordinea și securitatea publică, să apere societatea de orice fel de convulsii, care pot surveni în viața socială, să neutralizeze și să pedepsească pe toți cei care nesocotesc legile statului, încalcându-le în mod premeditat, prejudiciind astfel buna derulare a vieții cotidiene [8, p. 19].

Statutul juridic al instituțiilor cu atribuții polițienești în stat, în special, al poliției, a fost și este o problemă fundamentală de care depinde caracterul democratic sau totalitar al unui stat. Funcționarea democratică a statului de drept nu poate fi concepută în afara unui cadru normativ, care să coordoneze comportamentul indivizilor conform conduitei tip statornicite în societate. Profundele schimbări democratice produse după anii 90 (ai secolului trecut – n.a.), la nivelul întregii societăți, au deschis calea instaurării unui stat de drept. Măsurile întreprinse de forțele publice polițienești și instituțiile din componența acestora, funcțiile specifice statului de drept, au determinat inițierea unui amplu proces de restructurare, democratizare și profesionalizare a organelor respective [9, p. 5].

Unul din obiectivele importante, ale actualei etape, pe care o parcurge țara noastră pe cale înfăptuirii statului de drept, îl constituie întărirea spiritului de ordine și disciplină în toate sectoarele vieții social-economice, instaurarea unui real climat de legalitate, de siguranță civică. De altfel, reglementarea riguroasă a raporturilor sociale, așezarea întregii vieți pe bazele trainice ale legalității, ale ordinii și disciplinei constituie o cerință firească a democrației [8, p. 17].

Profesorul Ion Guceac consideră, pe bună dreptate, că „în statul de drept, în care valoarea supremă este omul, drepturile și libertățile sale, este destul de actuală ideea că poliția este destinată rezolvării acelor probleme sociale, care necesită constrângerea, iar competența poliției trebuie să fie determinată nu de caracterul problemei, ci de metodele de intervenție” [5, p. 68].

Cunoaștem că Poliția este autoritatea publică, care pune în aplicare politicile statului în domeniile de competență încredințate, prestează serviciile statale de securitate, având misiunea primară de a proteja oamenii, respecta

drepturile și libertățile acestora, de a aplica legea, realiza controlul și prevenirea criminalității, menținerea și asigurarea ordinii publice.

La bine ca și la rău, exercițiul forțelor de poliție are implicații asupra drepturilor fundamentale ale omului, printre care dreptul la viață, dreptul la libertate și dreptul la securitatea persoanei. El poate contribui la consolidarea sau subminarea drepturilor esențiale într-un stat de drept și într-o democrație, cum ar fi dreptul la un proces echitabil, la libertate și la întrunire pașnică. El aduce atingere unor importante drepturi individuale, cum ar fi dreptul la respectarea vieții private, și poate avea efecte pozitive sau negative asupra unei comunități sau a alteia, în măsurile destinate prevenirii discriminării și promovării drepturilor fundamentale ale omului [10, p. 12].

O poliție a cărei acțiune se bazează pe respectul legii și al moralei reprezintă garanția esențială a trecerii sigure și pașnice la un nivel superior de democrație și la consolidarea valorilor democratice existente. Această poliție recunoaște ca pe un adevăr incontestabil faptul că drepturile omului trebuie protejate de statul de drept [10, p. 24].

Este cunoscut faptul că, atunci când într-un stat nu domină principiul supremației legii, nu sunt protejate la nivelul convenit drepturile și libertățile fundamentale ale omului, când interesele statului sunt net superioare în coraport cu cele ale omului și aceste interese sunt asigurate prin metode de constrângere aplicate de către organele represive, astfel de stat este calificat drept un stat polițienesc, antipod al statului de drept, democratic. Astfel, calificarea „stat polițienesc” are o semnificație negativă, în coraport cu standardele internaționale privind statul de drept, drepturile și libertățile fundamentale ale omului, cu principiile umanismului, echității sociale, dreptății [11, p. 22].

Republica Moldova, dar și alte state „care au acceptat doctrina statului de drept, sunt determinate de două caracteristici principale: în primul rând, consacrarea priorității omului și a drepturilor sale în raport cu alte valori sociale; în al doilea rând – supremația legii” [12, p. 79].

Astfel, în Preambulul la Constituția Republicii Moldova din 1994 sunt enumerate prioritățile întregii societăți: statul de drept, pacea civilă, democrația, demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, dezvoltarea liberă a personalității, echitatea și pluralismul politic.

La rândul său art. 1, alin. (3) indică expres că „Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile

lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate” [13].

Constituția României în art. 1, alin. (3) statuează că „România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate” [14].

La rândul său, și noțiunea „stat de drept” implică o „abordare interdisciplinară nu doar prin faptul că presupune limitarea statului prin norme de drept, dar și prin faptul că asigură garantarea libertăților omului și o raționalizare a exercitării puterii de către autoritățile statale prin crearea unui sistem instituțional și normativ ierarhizat” [15, p. 103-104].

În același timp, trebuie să accentuăm că în calitate de veritabil stat de drept poate fi recunoscut doar statul în cadrul căruia a avut loc o modernizare complexă ori, mai bine spus, o reformă cuprinzătoare a sistemului politic și a celui economic, în urma căreia sunt așteptate schimbări radicale în sfera socială și vor fi instituite noi valori și standarde în cultură, spiritualitate și moralitate. În calitate de pilon pentru un asemenea stat va servi societatea civilă matură, reprezentată de toate instituțiile relevante, iar însuși statul funcționează în conformitate cu principiile-cheie ale constituționalismului și democrației, prioritate inerentă rămânând a fi respectarea și protecția multilaterală a drepturilor și libertăților omului și cetățeanului.

Prin esența sa, statul de drept este chemat să asigure supremația dreptului și subordonarea statului, a cărui putere se bazează pe lege și se realizează doar în conformitate cu aceasta. Restricțiile legale sunt necesare pentru stat, urmând ca autoritatea să nu ducă la diverse abuzuri, să nu se prăbușească din interior, iar neajunsurile puterii individuale să nu fie transformate de către autoritățile publice în vicii [13, p. 79-80].

Astfel, instaurarea statului de drept presupune, pe de o parte, supremația legii și a ordinii de drept ca o cerință esențială a existenței lui și pe de altă parte plasarea în rândul celor mai importante valori: persoana umană, avutul privat și public, ordinea și liniștea publică, activitatea organelor statului, autoritatea acestuia, capacitatea de apărare, etc. Dimpotrivă, dacă se manifestă slăbiciuni și tendințe spre diminuarea capacității de organizare și conducere

a statului valorile susnumite vor fi tot mai slab protejate în raport cu anumite fapte și amenințări antisociale [16, p. 14].

Garantarea acestor drepturi ar fi imposibil de realizat, fără o încadrare în norme juridice a proceselor sociale, scopul suprem al dreptului urmărind asigurarea și ordonarea libertății individului, a suveranității persoanei. O amploare absolută a acestui fenomen este caracteristică statului de drept, recunoscut ca „un stat încadrat prin drept”. În condițiile statului de drept, relația individului cu statul se bazează pe afirmarea primordialității individului în cadrul societății. Drept rezultat, în centrul mecanismului statului de drept sunt stabilite drepturile omului, care constituie limita puterii acestuia [17, p. 280].

Pe aceste coordonate, dreptul, în contextul statului de drept, trebuie să asigure previzibilitatea și securitatea, fiind un drept demn de încredere, optimizator pentru relațiile sociale, cu norme juridice clare, stabile, durabile, cunoscute publicului, generale și neretroactive, coerente și susceptibile de supunere față de ele, elaborate de către cei autorizați de lege să le investească cu forță de constrângere, obligatorii pentru toți cetățenii sau funcționarii publici. În acest fel, dreptul înseamnă nu numai validitatea formală, ci și un conținut care să favorizeze persoana umană [18].

Există mai multe rațiuni de ordin general pentru care este indispensabil ca statul de drept să protejeze drepturile omului. De pildă, aceste drepturi nu s-ar bucura decât de o protecție precară dacă ne-am limita la a le enumera ca pe tot atâtea dorințe pioase, fără a le integra în texte cu caracter constrângător din punct de vedere juridic. Se cuvine să subliniem faptul că protecția juridică a drepturilor omului este esențială în virtutea tensiunii care se manifestă, uneori, între respectarea acestor drepturi și exigențele impuse de menținerea ordinii.

Drepturile omului sunt protejate de lege, de prevederile de drept internațional, ca și de constituțiile și de legislația statelor, în timp ce poliția, ca instituție însărcinată cu menținerea ordinii, este aceea căreia îi revine îndatorirea de a impune respectarea legilor care protejează drepturile omului, și de a le respecta ea însăși. Poliția nu are, în mod evident, dreptul de a încălca aceste legi în momentul în care impune respectarea altora; cu toate acestea, încălcări de acest fel se înregistrează în aproape toate statele, ceea ce nu are ca efect scăderea gradului de delincvență, ci dimpotrivă, sporirea lui” [10, p. 14].

Una dintre condițiile statului de drept este considerată autonomia dreptului, respectarea statutului contemporan al dreptului și, în general, a ceea ce poate

fi, cât poate fi și până unde poate fi, dreptul. Din această perspectivă, se relevă primatul dreptului, emanciparea și independența sa relativă în raport cu statul, individualizarea dreptului ca ființă socială distinctă. În contextul acestei interpretări, dreptul nu mai este un simplu instrument subordonat intereselor politice care să contureze „spațiul legalității”, ci un fenomen relativ autonom, fundamentat pe legitimitate, interdependent cu lumea morală, punânduși problema scopurilor și valorilor urmărite, a finalităților sale [19, p. 13].

Suntem de acord cu ideea că, funcționarea statului de drept și democratic nu poate fi concepută în lipsa unui cadru normativ adecvat, cu încălcarea frecventă a ordinii și securității publice. Drept urmare, orice țară este îndrituită și, în același timp, obligată să-și adopte măsurile pe care le consideră necesare în acest domeniu, măsuri circumscrise normativității internaționale la care a aderat și să asigure condițiile pentru traducerea lor în viață. Securitatea statului și a societății, siguranța persoanei, constituie o valoare socială fundamentală, de existența și nestingherita ei realizare depinde normala desfășurare a activității statului în realizarea sarcinilor și funcțiilor care îi revin. Reglementarea riguroasă a relațiilor sociale, așezarea întregii vieți pe bazele trainice ale legalității, ale ordinii de drept și disciplinei, reprezintă o cerință firească a democrației [20, p. 1].

Făcând referință la prevederile internaționale urmează să menționăm, mai întâi, Declarația Universală a Drepturilor Omului care determină după cum urmează: „Considerând ca esențială protecția drepturilor omului printr-un regim de drept, astfel încât oamenii să nu mai fie constrânși a adopta, ca măsură de ultim recurs, revolta împotriva tiraniei și opresiunii” [21].

Tirania și opresiunea, se manifestă, de cele mai multe ori prin intermediul forțelor polițienești care într-un stat polițienesc nu protejează și respectă drepturile și libertățile omului, dar aceea stare indicată supra, impusă de un cerc restrâns de persoane ce dețin puterea absolută.

Astfel, dacă sistemul de guvernare al unui stat se dovedește incapabil să asigure justiția socială, ceea ce are ca efect sporirea tensiunilor sociale, orice acțiune necugetată sau ilegală a poliției (cu alte cuvinte, orice încălcare a drepturilor omului) riscă să declanșeze revolte sociale.

În acest sens, acțiunea poliției contribuie în mare măsură, în bine sau în rău, la fixarea cadrului în care sunt sau nu sunt respectate drepturile civice și politice [10, p. 18].

La rândul său, alineatul (3) din preambulul Statutului Consiliului Europei prevede: „Reafirmând devotamentul lor pentru valorile spirituale și morale care sunt moștenirea comună a popoarelor lor și adevărata sursă de libertate individuală, libertate politică și statul de drept, principiile care stau la baza întregii democrații autentice. Statutul prevede respectarea principiilor statului de drept ca o condiție pentru ca statele europene să fie un membru deplin al organizației” [18].

Ce ține de Convenția europeană a drepturilor omului, autorul Peter Duffy determină că „din toate sistemele internaționale de protecție a drepturilor omului, este, de departe, cea care a dat naștere celei mai vaste și mai elaborate jurisprudențe.” Totodată, Convenția „recunoaște imperativele poliției ca și pe cele impuse de securitatea părților contractante și lasă la latitudinea autorităților naționale măsurile ce trebuie adoptate pentru impunerea ordinii și a respectării legii. Convenția conține numeroase prevederi care răspund acestei nevoi legitime. Arestările sau ingerințele inevitabile în viața privată impuse de desfășurarea unei anchete ca și recursul la folosirea forței sunt, toate, admise în mod expres în textul Convenției” [22, p. 25-26].

Un element important, caracteristic pentru statul de drept îl constituie separația puterilor în stat.

Astfel, în statul modern, de drept sau de legalitate, atribuțiile acestuia se împart în trei mari categorii, corespunzând celor trei puteri (funcții) identificate prin teoria separației puterilor și anume: funcția de legiferare, funcția de executare și funcția de distribuire a justiției. Această separație a puterilor sau funcțiilor este posibilă numai în statul de drept. Statul totalitar, nedemocratic nu agreează aceste realități fiindcă, în caz contrar nu ar mai putea realiza controlul centralizat și total asupra fiecărui individ și a întregului „sistem statal”.

O societate umană organizată statal, democratică, acceptă separația puterilor statale, ca sistem de funcționare, ceea ce creează premisele organizării întregii activității sociale pe baza unor reguli de conduită clare și stabile.

Prin prisma competențelor deținute, dar și proceselor organizaționale și funcționale de care este responsabilă, Poliția face parte din puterea executivă, fiind împuternicită de către popor prin intermediul guvernului de a menține ordinea, stabilitatea și securitatea publică. Ea trebuie să aplice legile adoptate de puterea legislativă în numele și pentru binele poporului [23, p. 46].

Administrația publică ca formă de realizare a puterii executive, prin con-

strângere și prin poliția administrativă intervine pentru a evita tulburările aduse ordinii publice, pentru menținerea disciplinei sociale. Dar nu este vorba pur și simplu doar de ordinea necesară funcționării oricărei colectivități, oricare ar fi ea. Este vorba de o ordine finalizată, legată, după cum sa arătat în doctrina franceză [24, p. 74] de construcția statului liberal. Nu de o ordine totalitară, de o ordine pentru ordine, ci de o ordine indispensabilă garantării drepturilor, apărării libertăților proclamate în Declarația drepturilor omului și în special în constituțiile statelor democratice [18].

Totodată, ținând seama că poliția administrativă, aparține puterii executive, actele sale trebuie să fie emise uneori în limitele reglementărilor primare, (prin lege), altfel acestea vor fi anulate de autoritățile publice competente. Poliția administrativă trebuie să contribuie la menținerea și întărirea ordinii publice, să urmărească acest fapt, intervenind ori de câte ori constată o tendință de dezordine, și să o sancționeze. Orice manifestare ce depășește ordinea socială legal instituită, atrage după sine intervenția poliției administrative care trebuie să urmărească unde începe și unde se termină ceea ce se cheamă acțiune privată protejată, comportament, intimitate, domiciliu, proprietate privată, libertate – ca drept protejat etc.

Nu mai puțin importantă în construcția statului de drept este rolul societății civile. Astfel, în cadrul analizelor posttotalitare dedicate statului de drept, necesitatea instaurării sau restaurării societății civile este o condiție sine qua non a realizării acestuia.

Sa relevat că societatea civilă implică asigurarea circulației nestânjenite a informației, promovarea libertății de exprimare și a libertății conștiinței, schimbul de idei și luarea de atitudini, la nivel colectiv, spontan neinstituționalizat, existența și acțiunea socială a unor organizații voluntare, asociații independente, mișcări sociale, organizații regionale și profesionale care nu sunt controlate direct de instituțiile statale [25].

Orientarea către un stat de drept mai înseamnă reconsiderarea relațiilor dintre societate și stat, limitarea posibilităților de penetrare a statului în viața societății, supremația societății civile asupra statului, reducerea rolului statului la o acțiune minimă de menținere a echilibrului social, de sprijinire indivizilor în satisfacerea propriilor interese, precum și renunțarea, din partea statului, la rolul său de „stat activist”, specific totalitarismului [26, p. 35-36].

Alte două probleme corelate se referă la marja de acțiune aflată, în mod

teoretic, la dispoziția forțelor de poliție în aplicarea legii și cea de care dispun în realitate. Cu toate că amploarea și natura acestei marje de manevră variază de la un domeniu administrativ la altul, toți membrii forțelor de poliție – indiferent de locul ierarhic – au la latitudinea lor un anumit spațiu de acțiune. De aceea nu este nici posibil, nici de dorit, ca fiecare lege să fie aplicată cu aceeași rigoare.

Marja de manevră aflată teoretic la dispoziția forțelor de poliție este legată de gradul de autonomie de care acestea se pot bucura în mod practic, căci și una și alta dovedesc că o mare parte din activitatea poliției nu este supravegheată și nu poate fi supravegheată [10, p. 22].

În concluzie suntem de părerea că punerea în aplicare a activităților polițienești, ține, mai întâi, de încadrarea legală a acestora în construcția juridică existentă într-un stat cu aducerea acestora la cunoștința a publicului.

Ulterior, dotarea, dezvoltarea, alocarea resurselor necesare nu trebuie să fie asociată cu tendința de creare/dezvoltare a statului polițienesc, dar realizarea cât mai eficientă a dreptului de poliție al statului. La fel, consolidarea capacităților, acordarea anumitor pârghii, inclusiv sub aspect represiv trebuie corelate cu necesitățile și problemele reale existente în societate.

Unde este acea limită, diferență dintre ceea ce este permis și nepermis nu trebuie să rămână o axiomă neclară cu răspunsuri și soluții interpretabile, dar o gradație foarte clară și exactă a intensității ingerințelor aplicate de către Poliție. Nu, în ultimul rând, rolul societății civile este determinant în realizarea statutului de gardian al respectării de către Poliție a angajamentelor atribuite, în special, al statului de drept.

Referințe bibliografice:

1. Oxford English Dictionary, Third edition, online version November 2010.
2. Deleanu I. Drept constituțional și instituții politice, tratat. București: Europa Nova, 1996.
3. Guțuleac V. Drept polițienesc, Chișinău: Tipografia Centrală, 2015.
4. Voicu V., Predescu V. ș.a. Profesia de polițist. București, 1997.
5. Guceac I. Statul și Poliția, Chișinău: Cartier, 1997.
6. Guceac I. Dreptul polițienesc și statul de drept. În: culegerea de articole „Poliția și societatea civilă”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului. Chișinău: Colograf-Com, 2001.
7. Catan V. Evoluția, caracteristicile și impactul reformelor Poliției Re-

- publicii Moldova. În: culegerea materialelor conferinței internaționale „Administrare publică în domeniul asigurării ordinii de drept – una din sarcinile prioritare ale statului”. Chișinău: Tipografia Centrală, 2020.
8. Zavatın V. Securitatea publică: perspective legislative. În: culegerea materialelor conferinței științifico-practice „Poliția și securitatea publică”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 2002.
 9. Boeșteanu C. ș.a. Drept polițienesc, manual. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2006.
 10. Crawshaw R. Drepturile omului, statul de drept și exercițiul forțelor de poliție. În culegerea seminarului „Drepturile omului și Poliția” organizat de Consiliul Europei. Strasbourg, 1995.
 11. Postovan D. Dreptul polițienesc și „dreptul discreționar”. În: Revista Națională de Drept, nr. 5, 2015.
 12. Guceac I. Constituționalismul și statul de drept în Republica Moldova. Realități și perspective. În: Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”, nr. 3(46), 2017.
 13. Constituția Republicii Moldova nr. 1 din 29.07.1994, republicată în Monitorul Oficial nr. 78 din 29.03.2016, art. 140.
 14. Constituția României din 31.10.2003, publicată în Monitorul Oficial nr. 767 din 31.10.2003, Partea I.
 15. Deacon Șt. Instituții politice. București: C. H. Beck, 2012.
 16. Cușnir V. Conceptul securității publice. În: culegerea materialelor conferinței științifico-practice „Poliția și securitatea publică”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 2002.
 17. Guceac I. Dreptul obiectiv și drepturile omului în statul de drept democratic modern. În: Teoria și practica administrării publice. Chișinău: Print-Caro, 2021.
 18. Nedelcu Iu. Statul de drept și constrângerea administrativă. Disponibil: <https://www.universuljuridic.ro/statul-de-drept-si-constrangerea-administrativa/>
 19. Craiovan I. Tratat de teoria generală a dreptului. București: Universul juridic, 2015.
 20. Popescu L. Rezumatul tezei de doctor „Riscuri și amenințări la adresa ordinii și siguranței publice”, București: Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”.

21. Declarație Universală Nr. 12 din 10.12.1948 a Drepturilor Omului, publicată la 30.12.1998 în Tratatul Internațional Nr. 1 art. 12.
22. Duffy P. Jurisprudența Convenției europene a drepturilor omului privitoare la poliție. În culegerea seminarului „Drepturile omului și Poliția”, organizat de Consiliul Europei. Strasbourg, 1995.
23. Manual de Instruire privind Integritatea Poliției, publicat de DCAF (Centrul din Geneva pentru Controlul Democratic al Forțelor Armate), 2015.
24. Picard E. La notion de police administrative, 1984.
25. Nedelcu Iu. Bazele constituționale ale ordinii publice. Disponibil: <https://www.universuljuridic.ro/bazele-constitutionale-ale-ordinii-publice/>
26. Rigaux J. Introduction à la science du droit. Edition Ouvrieres. Bruxelles, 1974.

***Notă:** Articolul este rezultat al cercetărilor realizate în cadrul proiectului „Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului”.*